

կայացող թղթաբանութիւնն ըրած է որն որ Սիւլ-տիոյ և նոր Պրնզիկի մէջ Ղընտի ծոցը ձգել-նորսութիւնն ընեն . բայց ասանկ աստիճան-նակեայ թղթաբանութիւնը դաշանց զօրու-թիւնը չի կրնար նուազեցնել : Աւստի ամե-րիկացիք իրաւ թէ անիրաւ անգղիացւոյ ըու-րերուն մէջ ձուկ որսալ կ'ուզեն : Թէեւ ծե-րակցութիւն մէջ և ըրագրոց միջոցաւ պատե-րազմական խօսքեր ալ կ'ընեն , բայց անգ-ղիացւոյ խաղաղասիրութիւնը յուսալ կու-տայ որ աս դժուարութիւնը բարեկամական կեր-պիւր կը վերջանայ , ինչպէս որ անգղիական ը-րագրիներն ալ կը կարծեն :

— Նշարժ կարեւորաց և եկամտից հար-կէն Նիգլիոյ մէջ 1851 ին ժողովուած յստակ արդիւնքը 5,583,512 լիւայի հասեր է :

— Աստարի առաջին հինգ ամիսը Նիգլիոյ մէջ օտար երկիրներէ եկած 63,356 ժամա-ցոյց մտեր է՝ մարտատուններէն անցնելով , թող փախուցածները :

Նոյն չափ ժամանակի մէջ ալ 1,354,186 զոյգ ձեռնոց (էլքիլէն) մտեր է :

— 1851 ին Նիգլիոյ երկիրներէն դուրս դա-ցած ամեն տեսակ ապրանքաց գինը 71,367,885 լիւայի էր :

— Ինտոնի մէջ 178,900 աղքատ գտնու-ելով՝ 1851 ին ասոնց 4,962,704 լիւա օգնու-թիւն տրուեր է :

— Նիգլիոյ և Իւլանտիոյ արուեստակեր-տուածներէն օտար երկիրները զրկուածը այս տարի հինգ ամսուան մէջ 27,780,296 լիւայի հասեր է , ասոնցմէ 8,960,520 լիւայի չափը միայն բամբակեղէն էր : Բամբակի կերտուած-ներուն երկայնութիւնը ամենը մէկէն չափե-լով 649,341,927 էարքա էր :

— Ինտոնի մէջ 1851 ին 12,504 արքած ըլլալով՝ անկարգութիւնն ընող մարդիկ բըռ-նուեր են օստիկանութեան գործակալաց ձե-ռօքը : Ըստնցմէ 6,972 ը մարդ և 5,532 ը կնիկ էին : Ինչոր բնակչաց թիւն ալ նոյն տա-րին 2,399,004 ըլլալով՝ ըսել է որ երկու հար-իւրին մէկը գինեմուրութե ակտին զոհ կըլլան :

— Նիգլիոյ կարգէսի և Սիւլտիոյ երկիրնե-րուն մէջ դատաստան կանչուած անձինքը 1851 ին 31,961 անձինք ըլլալով՝ 25,283 ը արու-և 6,678 ը էգ էին : Ըստնցմէ 7,266 ը անմեղ դատուեր և մնացեալները այլ և այլ պատիժ-ներու դատապարտուեր են :

— Արեւելեան Հնդկաստանի ընկերութե-այս տարի ապրիլի 30 ին վերջացած հաշիւը կը ցուցնէ թէ եկամուտը 6,099,852 լիւա և ծախքը 3,734,003 լիւա եղեր է . ուստի այս տարի եղած օգուտը 2,365,849 լիւայի հասեր է :

— Իւլանտիոյ մէջ գետնախնձորի հիւան-

դութիւնը սաստիկանալու վրայ է , այն աս-տիճան որ 1847 տարւոյն պէս սով ըլլալէն-կը վախցուի : Արմուեաց հունձերն ալ այն չափ յաջող չեն երևար : Աս պատճառա-վ ղնտնի վաճառականաց ժողովատեղին (սյու-սան) փոխանակագրոց և ուրիշ պարտամու-հակաց գիներուն իջնալը կը սպասուէր : Ամե-րիկացւոյ հետ եղած ձկնորսարանաց խնդի-րը աղբեղութիւն մը ըրած չեւար առե-տարական գործոց վրայ :

— Սալթա կղզւոյն վիճակագրութեան-կերէի օր բնակիչքը 108,833 անձինք են և անոր կից կղզւոյնը 14,801 հոգի , այ-սինքն բոլոր կղզւոյն բնակչաց թիւը 123,634 հոգիի կը հասնի :

Նոյն կղզիէն կը գրեն թէ Իտալիոյ այգի-ներուն այնչափ վնաս տուող հիւանդութե-նէն Սիկիլիոյ խաղողներն ալ չափ վնասե-րն : Կը վախցուի թէ ինչպէս որ պտուղը կը գեղնի , կը ցամքի ու կը թափի , անանկ ալ որթը (աման) չը փթթի : Օւնթայի սովը-րական հունձքը բոլորովն փճացաւ և շատ նաւեր դատարկ դարձան որոնք խաղող բեռ-նաւորելու գացած էին :

Կիմանտը թէ Սալթայի այգիներուն մէջ ալ այս տեսակ հիւանդութիւն մը երևան ելեր է , և խաղողները մեծագոյն մասամբ կը փթթին ու կը թափին :

ԳԱՂԱԻԱ : Փարիզ 9 օգոստոս
Յունուարի 10 ին Գաղղիոյ սահմաններն արտաքսուած անձերէն Տիւ վերսիւ Տը Զօ-ռանին , թիւերին և ուրիշ քանի մը երեւելի-ներուն ամսոյս 7 ին Կարապազ իշխանին հը-րամանաւը թղթաբանութիւնն եղաւ որ Գաղ-ղիա դառնան :

— Օգոստոսի 15 ին Սեծ Նաբոլէոնի ծը-ննդեան աւուր տարեդարձը ըլլալով , մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին յիշեալ օրը շքեղ և փառաւոր կերպիւր տօնակարե-լու : Նոյն առթիւ բարեպաշտական գործե-րէ ալ ետ չըմնալու համար 3000 Ֆրանքոնց օժիտներ պատրաստեր են որ յիշեալ օրը տե-րութեան ծախիւք պահուելու տասնուչորս աղքատ փեսաներու և հարսերու ընծայ տըր-ուի :

— Փարիզէն Սթրազբուրկ երթալու նո-նահատատ երկաթուղին 506 Խիլմէր երկայ-նուր ունի և Գաղղիոյ մէջ ամենէն երկայնն է : Ըստ Զանապարհը շինելու համար գործածեր են 85 հազար լծ թափած երկաթի գիծ , 26 հազար լծ աղի (քինէտ) , ասոնք սկսեալու համար մէկ միլիոն սեպ (չիլի) և 472 հազար կաղնւոյ (մէշէ) դօտի (կամ փայտ ո՞ր երկաթի գիծե-րուն տակը կը դրուի խաշուարի) : Յիշեալ

երկաթուղւոյն վրայ բանելու համար 88 շո-գեշարժ և 500 սովորական կառք պէտք են :

— Գաղղիոյ քանի մը տեղուանքը յուլիսի 17 ին մեծամեծ մրրիկներ և թաթառներ պատահելով և խոշոր կարկուտներ ինչալով ծանր վնասներ պատճառեւ է հունձերուն և մարդոց :

— Նմանապէս նոյն օրը սաստիկ հրկիզու-թիւններ եղեր ու կեանք ալ կորսուեր է . մարդիկ , կանայք խեղադար եղեր են կրած վնասուն պատճառաւ :

— Սօնիէիէ եպիսկոպոսը հրամայեց որ հասարակաց աղօթք ըլլայ և Լսուած մէ խրիդ-րուի որ այգիներուն հիւանդութիւնը դադ-րեցնէ :

ԳԵՐԲԱՆԻԱ : Դաշնակից իշխանութե-բանակը աւելցնելու խօսք կայ : 1520 թու-ականէն հետէ բնակչաց շատնալը յայտնի ըլ-լալով՝ զինուորաց թիւն ալ անոնց հաւասարը ըլլալու է . այսինքն 1820 ին 30 միլիոն բնակիչ-ներու վրայ հաշուելով՝ 003 հազար զօրքնշա-նակուած էր , հիմայ բնակչաց թիւը 40 մի-լիոն ըլլալով՝ բանակն ալ 400 հազար զինու-որներէ պիտի բաղկանայ :

— Յուլիսի 27 ին Աթէնքէն գրուած նո-մակները կ'իմացնեն թէ Փարիզ նստող Յու-նաստանի ղեկարմար Սոփիօ Սալթօգորտա-թօին իւր կառավարութեան հրաման զըր-կուեցաւ որ Հռովմ երթայ և Պապի կառա-վարութեան հետ դաշնագրութիւն մը ընէ , որով յոյն հպատակները որոնք իրենց երկրի մէջ տիրող դաւանութեան կը վերաբերին , կատենան Հռովմական իշխանութեան եր-կիրներուն մէջ իրենց եկեղեցական պաշտօն-ները կատարելու իրաւունքը վայելելու :

ԱՄԵՐԻԿԱ : Նիւ Եօք 24 յուլիս
Իււական ծանր դժուարութիւն մը ծագե-ցաւ Սիւպեալ Կահանայ և Նիգլիոյ կա-ռավարութեան մէջ՝ Սէն Լօրանի ծախ-խորշին և Ղընտի ծոցին ձկնորսարաններուն (տալիեաներուն) մասին : Վերսիկայի ձկնորս-ները այն կողմերու Նիգլիոյ երկիրներուն և Վա-նատայիներուն իրաւունքն ու արտօնութե-րը բաւական չյարգելու վատ սովորութիւնը ունին . հաւանականաբար ասիկ յստաջ ե-կած պիտի ըլլայ յիշեալ դժուարութիւնը :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
Թիֆլիզէն եկած նամակներէն կ'իմա-նամք թէ Վեհափառ Կաթուղիկոսը յուլիսի 10 ին յիշեալ քաղաքէն մեկնեւ է՝ նոյն փա-

Նոյն վայրէկին մէջ , որպէս թէ բազմ Վիլքօրի փախա-քը արտատնտեսութեան կ'օգտուէր որ այն փախաքը կատարուի , սենկարան մը ներս մտաւ ու ակամօքն քանի մը խօսք ըսաւ : Վիլքօր թողութիւն ինչոքեւ չ'սկսեալ , երբ ու քանի մը վայրէկան ետքը դարձաւ զուարթ գեղջով ու ծպտախառն չըմեղներով :

Ռէնէ սկսեալ աչքով անոր նայեցաւ , ինչու որ ասանկ զուարթութեան ատենը Վիլքօր՝ իրեն կապոյտ աչքերով , փայլունութիւն չունեցող գեղջով և երեսը չընպատող կի-ստմունքով վայելուչ և գեղեցիկ երկտասարք մը կ'երեւար : Սուտի երկտասարք աղկան միտքը բոլորովն անոր շքեղանքը վրայ կարծես թէ կախուած մնաց , անհամբեր սպասելով որ այսպէս վայրէկին մը մէջ անկրեւոյթ ըլլալուն պատճառը ի-րենց իմացնէ :

— Ռէնէն , ըսաւ Վիլքօր , քիչ մը առաջ կը ցանկայիր . օրիորդ , որ այդք բժիշկ ըլլար . գտնէ սա բանով կը նմանիմ Էպիսկոպի աշակերտներուն որ երբեք ներկայ ժամը ինչէ , ու կուգան անհանգիստ կ'ընեն զիս նստել քովը եղած ատենաւ ալ , հարմարութեան ծախն ատենաւ ալ :

— Եւ ինչ պատճառաւ անհանգիստ կ'ընեն զձեզ , պարոն , հարցուց գեղջիկ երկտասարք աղկիկը քիչ մը արտմուծիւն ցուցնելով :

— Առաջ , հիւանդի մը համար , որ ի՞նչ կնձ ըսածնուն հաւատարմ ըլլանք , վերջին տասիճանը հասած է , այս անգամ ծանր պարագայ մըն է , հիւանդութիւնն ալ կարծեօք մահաւ պարագայ պարման տախտակիման տեղը պիտի առնուանայ :

— Ո՞չ , տէր Ետուած , պուսայ Ռէնէ դոյնը նեղեալ :

— Ստոյգ է ըսածը , հարցուցին մէկ ծայրով բոլոր հանդիսաւ կանները :

— Կ'երեւոյ որ պարզապէս պղտիկ Պանարթիւեան դաշ-նակցութիւն մը գտած են :

— Կարելի է այս բանը , ըսաւ Վարբեղուհին :

1 1818 ին գեւ. այսպէս կը խօսին , բժիշկներուն ըտեւը տեղը :

— Այս մասնութեան նամակը , ըսելով Վիլքօր հետեւ-եալը կարդաց :

« Աւելցնական դաշն և կրօնի բարեկամ մը թագաւորի ո գործակալին կ'իմացնեն , թէ Փարապէտ նուազաւոր ո Էտմոն Տանթէրը , որ այս առաւօտ Լիւրիքէն եկաւ , Բեապօլիս ո և Փորթօ - Ֆերրայօ հանդիպելով , Սիւլտանէ Յափշտակիչին՝ ո նամակ մը տարաւ , և Յափշտակիչն Փարիզ վարդապետն ո ժողովին համար նամակ մը առած է ո :

ո Տանթէր յանդիմանաց աղաչոյցը ձեռք կրնայ բերելով ո զանկիւյ բառարկելով , ինչու որ յիշեալ նամակը կամ իր ո վրան , կամ հօրը տուել , և կամ Փարապէտ նաւը իր սենե- ո կին մէջ պիտի գտնուի :

— Բայց , ըսաւ Ռէնէ , այս նամակը որ անունն ալ է՝ Թա-գաւորի գործակալին ուղարկուած է և ոչ թէ քեզ :

— Այո , բայց թագաւորի գործակալը հոս չէ , իր բացա-կալութեան ատենը նամակը իր գոյրին ձեռքը հասաւ , որ հրաման ունէր նամակները բանալու . ուստի սա նամակը բա-յեր , ու ինչի վնասել տուեր է , բայց զիս չի գտնելով՝ հը-րաման ընէր է որ մտնուածը բռնէր :

— Ռէնէն յանդիմանաց բռնուած է , ըսաւ Վարբեղուհին :

— Այսինքն անբաստանուածը , ըսաւ Ռէնէ :

— Այո , տիկին , ըսաւ Վիլքօր , և ինչպէս հիմայ պատիւ-ունեցայ Ռէնէ օրիորդին ըսելու , թէ որ յիշեալ նամակը գտնուի՝ հիւանդը շատ ծանր հիւանդ է :

— Եւ ո՞ր է այդ խեղճը , հարցուց Ռէնէ :

— Գնա՛ ուրեմն , սիրելիս , ըսաւ Վարբեղը , քու պարտաւո-րութեանդ զանց մընէր մեր քով մնալով , երբոր թագաւ-որական պաշտօնը քեզ ուրիշ տեղ կ'սպասէ . գնա՛ ուրեմն ուր քեզի կ'սպասէ :

— Ո՞չ պարոն Վիլքօր , ըսաւ Ռէնէ երկու ձեռքը իրարու կցելով , ներողամիտ եղիւ , որովհետեւ հարմարութեանդ օրն է :

1 Մեծ Կաթուղիին յափշտակիչ Էտմոն թագաւորականք :

առաջնությունը և արանց բազմությունը
որով յիշեալ քաղաքը մտաւ ասիէ վեց ամիս
առաջ, ինչպէս և գրած էինք շաբաթագրիս
առաջին թերթին մէջ :

«Արդայ Տեաքը Նոյեան Աղանայ»

«Կեսարիա 1852 յուլիս 25 :»

«Պատահական մը դարման տարուելը
կամ տանիլ տարը զանիկա ճանչնալով կամ
ճանչցնելով կըլլայ, ապա թէ ոչ անկարգու-
թեան՝ բարեկարգութեան տեղ անցնելիքին
խօսք չկայ, և բարեկարգութեան անձ
մը ամենեւին չպիտի վշտանայ երբոր իր մեկ
պատահականութիւնը ուղղապէս և ազգասիրաբար
իր առջին կը դրուի . իւր պատիւը իրեն նը-
մանեաց առջին շտիկը՝ առաջագրեալ պահա-
սութիւնը լեցնելով կամ չլեցնելով կըլլայ, պա-
կասութիւնը՝ պահասութիւն է որչափ պաշտ-
պանեալ :»

«Այս խօսքերուս պատճառ անցեալ ամ
սուան 26 ին ձեր ազնուութեան գրած նա-
մուկիս մէջ Կեսարիայ քաղաքի ազգային դու-
ծերուն յետախաղաց ընթացքին վրայ ցաւօք
սրտի գրուած քանի մը խօսքերը ձեր պատ-
ուական շաբաթագրոյն 20 երորդ թուոյն մէջ
ազգասիրաբար տարած ըլլալով է, վասն զի
այն քանի մը խօսքերը (յաւօք կըսեմ) թէ-
պէտ է արգարացի . բայց իրաւ ընդհանուր
կերպով խօսուած մը ըլլալուն՝ ազգային բա-
րեկարգութեանց ու յառաջող իմութեան
փափագ ունեցող և ջանասիր բարեկարգ ան-
ձանց գէմանկրութեան մը գործած եղանք,
Կեսարիայ մէջ ալ ազգասիր անձինք չկայ ըսե-
լը անիրաւութիւն է, և երբեք մը որոց սիր-
տէրը վառ՝ բայց գուրս արծարծելու գուռ-
ները գոյց աղբէրներուն պատճառ եղողաց
համար էր խօսքս, փոքր ճանձ մը բաւական
է ստամբար պղծութեան, փոքր առուակ մը
կրնայ ծովակ մը պղծութեան, փոքրիկ քար մը
կրնայ զօրաւոր մեքենաներ խորտակել, անի-
նէր կայնեցնել, կառքեր գլորել և այլն . . . :»

«Վարժապետաց անհոգութիւն կամ պաշ-
տօնիցը անարժանութիւն հետեւեցնել չէր
միտքս, և եւ որ մեր Պոլսոյ առաջին ատոմա-
նի վարժապետներուն հաւասար կրնայ պատ-
ուաւիլ, բայց վարժապետը գործը մըն է,
զանիկայ բանեցնող գործաւորներ պէտք են,
այն է երանգուն հոգաբարձուներ . . . :»

«Առաւմտական հաստատութեանց նման
և ուրիշ ազգային հաստատութեանց երեսի
վրայ մնացած ըլլալուն և անոնց բարեկար-
գութեանը ու զարգացմանը հակառակ թա-
փուած ջանքերուն, որովք և անմիաբանու-
թեան շարունակութեան լուրը նամակս գը-
րուած ժամանակներուն համար էր, բայց այս
օրերս փոփոխութիւն կրեց : Այն օրերը գեա-
ղապէս ժողովը կարգադրութիւնը և սրբ-
բազան Պատրիարք հօր որչափ աղէկ չէր
հասկցուած, նամակները չէր կարգադրուած .
բայց ասոնք իմացուելէն ետեւ, այն է վանքն
ու վիճակները իրարմէ բաժնուելով՝ Յակոբ
արք եպիսկոպոսը վանքին վանահայր և ծայ-
րագոյն Մետրոպոլ վարդապետը քաղաքին և
վիճակաց առաջնորդ անուանուած ըլլալին
բայցայտ իմացուելով, սիրտերը հանգա-
տեցան, տաքցած գլուխները պտղիլ սկսան
և յուսամբ որ այսպէս քանի որ արժանապատիւ
Յակոբ արք եպիսկոպոսը վանքին բարեկար-
գութեանը զբաղած և շնորհալի ազգ-
ասէր Մետրոպոլ վարդապետը քաղաքի նախ-
ձաներուն և ազգային գործոց անօրէնու-
թեանը վրայ ըլլան, քիչ ժամանակէն բաղձացուած
վաղէմի խաղաղութիւնը և միաբանութիւնը
ձեռք բերուելով՝ ազգային դարձուցներն և
ուրիշ հաստատութիւններն ալ իշխին պայ-
ծառանալ, բարեկարգուել, և սրտերուն
յուս եղող ազգասիրաց ալ, ուրախութեան
և միմիջարութեան առիթ ըլլալ : Երբեք
ոչ :»

«Մնամ ձերդ աղիւս ազգասիրութեան»

Խ. Տ. * * *

«Յ. Պ. Խեղբեմ Տեաքը սիրով հրատա-
րակել սա երկրորդ գիրս ձեր առաջին թեր-
թով, և յուսամ այս գրութիւնները պի-
տի դրոշմէն շատերը իրենց այս ամօթը վեր-
ցունելու համար՝ քիչ մ'ալ դպրոցներուն
զարգացմանը ջանալ . շատեր ժողովուրդ,
բաւական գիւրակեաց, բայց չնչին վեճերով
զբաղած, իրենց գրգռութեամբ առիթներէ
զուրկ . . . :»

«Ասիկա ամիս մը առաջ մեր Կեսարիայ յար-
գոյ թղթակցը յիշեալ քաղաքի Հայոց վի-
ճակին վրայօք նամակ մը գրած էր, որուն
մէկ երկու յօդուածը Նոյեան Աղանայ 20
երրորդ թերթին մէջ հրատարակելու արժան
դատու էինք, յուսալով որ կարենայ ազգիս
օգտին ծառայել :

Այն յօդուածներուն գէմաս անգամ հայե-
րէն լրագրի մը 28 երրորդ թերթին մէջ եր-
կու նամակներ տեսնել որոց, ընթերցանու-
թիւնը այնչափ ծիծաղեցուց զմեզ՝ որչափ այս
վերջին օրերս անձուներ գրուած մը ծիծաղե-
ցուցած էր զՔաթիկոսութիւն :

Այս տեսակ ծիծաղանաց առիթ տուող
գրութիւններուն արժէքը ուղղապէս հասա-
րակութեան յայտնի է . և ի սկզբան մեր
պատմութեանց անարժան համարեցինք .
բայց քանի մը անիրաւ զրպարտութիւններ
նշմարելով անոնց մէջ չեմք կրնար լու-
թեամբ անցունել :

Ըստին նամակը Տէր Մարգարոս Քահանայ
ի Կեսարիա ստորագրութիւն ունի, և ունի
նայելով յիշեալ հայրը (թէ գրութիւնը իւ-
րենն է) հայերէն լեզուի մէջ բաւական վարժ-
կերեալ . բայց քաղաքականութեան փոքր
ինչ զուրկ ըլլալուն համար՝ հետեւեալ քանի
մը խօսքերը կը պատասխանէ :

Նոյեան Աղանայն տէրերը անխիտ ամեն
սիրտերը յիշեալ ձեռք ինչ կարծիք, և խեղճ
տէր պապայէկէն քիչ մը (չոտնք չստ) աւե-
լի կը ճանաչեն աղբօգուտ և փաստաւոր լու-
րերուն տարբերութիւնը : Մեր և իրեն մէջ
գաղափարաց անհամաձայնութիւնը սա բա-
նէն առաջ կուգայ, թէ մեր զուարճասօք
կը կարծէ որ լաւ է ազգը թողուլ կործան-
ման գահալիճին եղբքը, քան թէ անոր վը-
տանդը իմացնելով աղատել, և մեր ընդհա-
կառակն կը կարծէ թէ ազգին ճշմարիտ բա-
րեկարգ պարտաւոր է տեսած պակասութիւ-
նը երեւան հանել և հասարակութեան ու-
ղադրութիւնը հրաւիրել որ անոր դարման
տարուի . կը հաստատուի նաեւ թէ ազգիս
պակասութիւնները յիշել երբեք պարտա-
ստանք մը չըլլանար համարուիլ, մանաւանդ
որ զանոնք անգարմանել չեմք համարիլ : Եւ
կրնամք իրաւամբ ըսել որ ազգիս յետախա-
ղաց ընթացքին պատճառ կամ յառաջա-
գիմութեան արգելքը այս սխալ գաղափարն
է, այսինքն սեւ ձերմակ յուցընելու անե-
րէն սովորութիւնը, որ ազգակործան և
չահախնդիր շարքաթութեան է ըսելէն չեմք
քաշուիլ :

«Քաղաքիս երեւելոց անձնական վեճեր
ունենալին . . կը հերքեմք . . .» կըսէ յիշ-
եալ քահանայն : Երանիլ թէ ճշմարտեւ այն-
պէս եղած ըլլար . բայց մայրաքաղաքիս Պատ-
րիարքարանը և բարեկարգ հասարակութիւնը
երկար ժամանակ և ցաւալի սրտիւ տեսան
Կեսարիայ Հայոց մէջ յառաջմանէ անտի
գնուած երկպառակութիւնը . ազգասիր
սրբազան Պատրիարքին շատ աշխատեցաւ
անոր վերնալուն . Նոյեան Աղանայն ալ իւր
առաջին թերթին մէջ յիշեց զայն, և բարե-
մաղթութիւններ ըրաւ յուսալով որ միաբա-
նութեան փոխուի, և միայն հիմայ իրմա-
մանամբ մեր յարգոյ թղթակցին վերջը բեալ
նամակէն որ յայտնիս նոր պիտի սկսի կապարտիլ :

Վանք երկրորդ նամակին որուն հեղին ա-
կը Լեւոնաճաճար ի Կեսարիա, կրեւք բոր-
բոքած Նոյեան Աղանայ և անոր թղթակ-
ցին գրածը իրարմէ զանազանեալ կարողու-
թիւն չունենալով՝ շաբաթագրիս և մեր վը-
րայ անիրաւաբար կը յարձակի : Վայ այն ու-
ղաւմնարանին որուն վարժապետը ոչ կար-

գացածը կը հասկնայ և ոչ գրուածի մը հե-
ղինալը կրնայ որոշել : Այս չափ ուղղաբո-
ւթեան զուրկ անձին խօսքերը մեր գաղափար-
ութեան կըսոյն մէջ ամենեւին ծանրութիւն
չունենալով՝ մեր յատուկ արհամարհանացը
առարկան եղած է :

Երանելի վարժապետ, գիտցի՛ր թէ այն խօսքե-
րը որ դու առիթ ընելով անկողնապահ Աղա-
նայն գէմ նախ անձգ թափելու ելեր էս, մերը
չեն, բայց քեզմէ շատ գիտուն և քաղաքագէտ
քեզմէ շատ աւելի արգարադատ և ազգասիր
անձի մըն են որն որ այդ գաղափարներուն
վիճակին ակնատեսի վրայ ըլլալով՝ չէր կրնար
ճշմարտութեան զատ բան մը գրել մեզ, և ա-
սոր ազգացոյց ան է որ մեր թղթակցը եղած
է, ինչու որ սուտ խօսքեր ըլլար մեր թղթա-
կցը չէր կրնար ըլլալ :

Մեր Վարժապետիլ իրեն օգնութեան կը
կանչէ երեք չորս տարի առաջ Հայաստան լու-
գոյն մէջ Կեսարիայ դպրատան վրայ գրուա-
ծը : Եւ այս աւելի ծիծաղեցուց զմեզ միտ-
քերիս բերելով Կաթիկոսի տագնաւուն
ըրած ծառայութիւնը որով այժմեան տագնաւ
պարծենալ կուզեն : Մեր վարժապետին նշա-
նակած Հայաստանի թիւերը դժբաղդարար
չունիմք, միայն երկրորդ տարւոյն 47 երրորդ
թիւը ըստ դիպաց իմն ձեռք բերիս հասաւ,
բայց մէջը ամենեւին խօսք մը չի տեսնել նոյն
գաղափարն վերաբերեալ . գուցէ մէկալեւ-
րուն մէջը գտնուի : Բայց եթէ երեք չորս
տարի առաջ կարգացածին աղէկ կը յի-
շեմք կարծեմք թէ մեր վարժապետին ներքող
ըսածը, հարցաքննութեան մը պատմութիւն
պիտի ըլլայ, որն որ կամ ինքը և կամ կողմնա-
կից մը գրած է . բայց յարգոյ հասարակու-
թեան դադարաւոր հիմայ շատ տարբեր է սա
տեսակ հարցաքննութեան հանգեաներուն
վրայ, որոնք շատ անգամ ինքնախաբ յայցեր
են :

Մեր վերապատուելոյն և պատուելոյն
տանկ անցածով արդարանալու աշխատիլը
մեր յարգոյ թղթակցին խօսքերը կ'արգարա-
ցընեն, որուն և վերջըրեալ նամակն ալ ա-
ւելի ապացոյց մըն է անոր ազգասիրութեանը
և արգարաւորութեանը : Մեր Քահանայիլ
և վարժապետիլ, փոխանակ եղածը ծածկե-
լու, փոխանակ յանկուտի մեր վրայ յարձա-
կելու, աւելի աղէկ կրնէին իրենց քաղաքա-
կիցներուն սա խօսքերը ըսելու :

Սիրելի որդիք, սիրելի եղբարք, ի սեր Վարժապետ,
ի սեր ազգիս, հանեցէ՛ք սիրտերնուք մեզն առեւ-
լիւնը, սիրեցէ՛ք պիտեան, հոգ արեւի ազգային կա-
ռավարութեան, քաղաքացի բարեկարգութեան . քեզն
չորս քաղաքացի մեր վրայ ազգային լրագրերը իշխ-
ել գրեին ու հիմայ իշխել գրեն, առաջ միւր քաղաքա-
կից իշխալին, հիմայ քաղաքի իշխան . ջանանք մեր բա-
րեկարգիլ խրատաւորաց յոյսը և քաղաքի կապարտիլ-
ն անոնց ցոյցաբերող արժանանալու, ազգիս պարծանք
աւելցնելու և մեր վիճակը լաւացնելու . . . :

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

«Ոստիկանութեան ժողովոյ անգամ Մե-
ծաբայ Պետրոս աղայն Մարտիկան մէկ եր-
կու ամիս հետէ հիւանդութիւն քաշած
ըլլալով՝ կառավարութեան թոյլտուութեամբ
բը օգտախոսութեան համար երեկ Վաղղե-
ական շողենաւով Իզմիր գնաց, ուղեկցու-
թեամբ Բարձրագոյն դրան թարգմանատան
անգամ Սոսիէօ Ինթուան Սօֆիակեանի :

«Հորանալից դեպքին Պարոն Սօֆիակեա-
նը աներութեան թոյլտուութեան ստացած
ըլլալով՝ շաբաթ օր ասիէ մեկնեցաւ Եւ-
րոպա երթալու :

«Եղեռնագործներուն յանգեռութիւնը
անպատիւ մնալով կամ թէթեւ մը պատժ-
ւելով Մայրաքաղաքին մէջ և չընկալ պիւզե-
րը սարսափելի վնասներ կրնէին : Նախնիս
թերթով քանի մը օրինակներ յիշատակեցինք
որոց մէջ ուղադրութեան արժանի էին Վան
ընձա ղիւզը պատահածները : Վանց լուրը
արդէն ահու գողի մէջ ձգած էր Նիզամ ցի

